

Presidentti Mauno Koiviston muistomerkin suunnittelukilpailu

Palkintolautakunnan arvostelupöytäkirja

VALTIOEUVOSTON KANSLIA 2021

VALTIOEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Valtioneuvoston kanslia

© 2021 Valtioneuvoston kanslia ja palkintolautakunta

Helsinki 2021

Presidentti Mauno Koiviston muistomerkin suunnittelukilpailu

Palkintolautakunta

- Aika** 6.5.2021 klo 9–16.30, 7.5.2021 klo 9–13 ja 10.5.2021 klo 10–13 sekä
9.6.2021 klo 14–16.15 ja 17.8.2021 klo 15–16
- Paikka** Königstedtin kartano, Vantaa (6.5.2021, 7.5.2021 ja 10.5.2021)
Etäkokous (9.6.2021)
Valtioneuvoston linna, Helsinki / Etäkokous (17.8.2021)
- Läsnä** Paavo Lipponen, pääministeri emeritus (pj)
Timo Lankinen, alivaltiosihteeri, valtioneuvoston kanslia (varapj)
Heikki Allonen, diplomi-insinööri, omaisten edustaja
Antti Ahlava, arkkitehti, professori, Aalto yliopisto
Kaarina Kaikkonen, kuvanveistäjä
Pirjo Sanaksenaho, professori, Aalto yliopisto
Sami Sarvilinna, kansliapäällikkö, Helsingin kaupunki
Maija Tanninen-Mattila, taidemuseon johtaja, HAM Helsingin taidemuseo
(poissa 9.6.2021)
Antti Tanttu, kuvataiteilija
Sanna Helopuro, lainsäädäntöneuvos, valtioneuvoston kanslia (siht.)
(poissa 9.6.2021 ja 17.8.2021)
Tiina-Kaisa Laakso-Liukkonen, johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslia (siht.)

1 Kokouksien kulku

Ensimmäisessä kokouksessa 6.5.2021 perehdyttiin kaikkiin kilpailuehdotuksiin ja työvaliokunnan teoksista tekemään ryhmittelyyn. Ryhmittelyssä oli kolme luokkaa: Jatsoon, ehkä jatsoon ja ei jatsoon. Ryhmittelyn tarkoituksena oli auttaa palkintolautakuntaa arviointityön toteutuksessa.

Lautakunta päätti tehdä arvostelulausunnot vain palkittavista ja kunniamaininnan saavista teoksista. Muita teoksia ei luokiteltu eikä niistä tehty arvostelulausuntoa.

Lautakunnan jäsenet perehtyivät kaikkiin kilpailuehdotuksiin.

Toisessa kokouksessa 7.5.2021 valittiin kaikista kilpailuehdotuksista 14 teosta tarkempaan tarkasteluun ja yksityiskohtaisempaan arviointiin.

Kolmannessa kokouksessa 10.5.2021 päätettiin ratkaisut palkintosijoista ja tunnustuspalkinnoista. Lautakunta päätti jakaa kolme tunnustuspalkintoa.

Neljännessä kokouksessa 9.6.2021 käytiin läpi arvostelulausunnot.

Viidennessä kokouksessa 17.8.2021 hyväksyttiin arvostelulausunnot ja kilpailun pöytäkirja.

2 Kilpailuehdotukset

Lautakunta totesi, että kilpailuun oli saapunut 113 ehdotusta.

1. Kansi, holvi ja ydin
2. Ajattelun kirkas voima
3. Liikettä
4. Kevät
5. Hitaalla tiellä
6. Fundeeraus
7. Syvälle juurtunut
8. Valta ja Vastuu
9. Elämän libretto
10. Elämänkaari
11. Kulku
12. Vakaa muutos
13. asemaa ja luonnetta

14. Kyllä se siittä. Mape. (nro 44 materiaali kuuluu tähän teokseen)
15. Parlamentaariset kaaret
16. Airut
17. Yhteys
18. Tämä hetki
19. Luotsi
20. Lento
21. Parlamentarismien puu
22. Täl' puol' jokka
23. Suunta on selvä
24. Kanssamme
25. Horisontti
26. Mielen vapaus
27. Yhdistävä vaikuttaja
28. Petäjä
29. Köli
30. Paine
31. Fundeerauksia
32. Fundeerataan
33. Aarholli
34. Ahtojään yläpuolella
35. Itsenäisyys ja kansainvälisyys
36. Syvä aika – Lähelle ja kauas
37. Liike
38. Päällikkö Isokäden toteemi
39. Kivinen tie
40. Fundeeraus
41. Kansan presidentti
42. Suojelija
43. Read with me
44. TUPLA nro 14 Kyllä se siittä. Mape.
45. Kurssi
46. Kulmakivet
47. Pedestaali
48. Kahta kautta
49. 3 x 3 x 3
50. Takila
51. Hallittu siirtymä
52. Sillanrakentaja
53. Satamajätkä (fundeeraamassa)
54. Asioilla tapana järjestyä

55. Sillanrakentaja
56. Luonnonmaisema
57. Liike
58. Taivaan peilit
59. Vastuunkantaja
60. Uusi aika – Mauno Koiviston puisto
61. Pysäkki
62. Yhdessä yksin
63. Nemus
64. Valo
65. ”ja pallo”
66. Parlamentarismien ja demokratian puolesta, aina
67. Suunta
68. Ajattelija
69. TUPLA nro 70 Kasvun kaudet
70. Kasvun kaudet (nro 69 materiaali kuuluu tähän teokseen)
71. Linjakas ja lennokas fundeeraaja
72. Sanaliekki
73. Kaksi sykettä
74. Kultainen metsä
75. Parlamentarismi
76. Suuri käänne
77. Kyllä se siitä
78. Majakka
79. Manu lapsen silmin
80. Balanssi
81. 3 x O
82. Pallo ilmassa
83. Kansakunnan keula
84. Yhtyvät astiat
85. Kairos-aika
86. Vastuunkanto
87. Monessa mukana
88. Vaihtopenkki
89. Pelinrakentaja
90. 60° 10' 17" N, 24° 56' 2" E
91. Lentis
92. Vastapaino
93. Ajatuksen merkitys
94. Kyynelpuu
95. Muutoksen portti

96. Rautatiekiskot satamaan
97. Vallan kolmijako
98. Sataman valot
99. Manu et corde
100. Kiekura
101. Tärkeintä on liike
102. Satama
103. Ajan äärellä
104. Välittäjä
105. Sanat
106. Yhdeksäs askel
107. Suunta on selvä
108. Vahvana elämän pyörteissä
109. Ajatuksen virta
110. Equilibrium
111. Puumies
112. Pallo hallussa
113. Kyllä se siitä
114. Yhdessä
115. Samuel

Kilpailuehdotuksia oli yhteensä 113, koska kahden kilpailuehdotuksen (nrot 14+44 ja nrot 69+70) materiaalia oli kirjattu kahdelle eri numerolle.

3 Kilpailuohjelman määräykset täyttävät kilpailuehdotukset

Lautakunta totesi, että 110 ehdotusta täyttivät kilpailuohjelman määräykset.

Kolme ehdotusta hylättiin myöhästyneinä.

Kilpailuehdotukset

- 113 Kyllä se siitä
- 114 Yhdessä
- 115 Samuel

hylättiin.

4 Asetettu työvaliokunta

Työvaliokunta, johon kuuluivat:

Antti Ahlava, professori
Kaarina Kaikkonen, kuvanveistäjä
Pirjo Sanaksenaho, professori
Maija Tanninen-Mattila, taidemuseon johtaja
Antti Tanttu, kuvataiteilija

Sanna Helopuro, lainsäädäntöneuvos, sihteeri
Tiina-Kaisa Laakso-Liukkonen, johtava asiantuntija, sihteeri

esitteli ensimmäisen kokouksen alussa alustavaa kilpailuehdotusten ryhmittelyä lautakunnalle.

5 Kilpailuehdotusten arviointi

Lautakunta tutustui yksityiskohtaisesti työvaliokunnan suorittamaan ryhmittelyyn. Lautakunta totesi, että ryhmittely auttoi tarkempaan tarkasteluun otettavien teoksien valinnassa.

Lautakunta perehtyi kaikkiin teoksiin.

Lautakunta päätti, että arvostelulausunto tehdään vain palkittavista ja kunniamaininnan saavista teoksista. Lautakunta päätti tehdä lisäksi yleisarvioinnin kilpailusta ja kilpailuehdotuksista.

Yleisarviointi

Kilpailu oli taiteellisesti korkeatasoinen. Hyväksytyjä ehdotuksia saapui 110. Teosten monipuolisuus kertoo tämän päivän taiteen rikkaudesta ja kilpailun palkintolautakunta piti tärkeänä, että presidentti Mauno Koiviston muistomerkki edistää veisto- ja tilataidetta.

Kilpailuun saapuneiden töiden moninaisuus, henkilökohtaisuus ja monessa työssä arkipäiväisyyteen liittyvä aihemaailma kertovat presidentti Mauno Koiviston henkilökohtaisesta merkityksestä suomalaisille taiteilijoille ja heidän tulkinnastaan tästä aiheesta.

Joissakin kilpailutöissä ymmärrettiin hyvin kilpailun mahdollisuus muuttaa Pikkuparlamentin puistoa laajemminkin. Näin muistomerkkitekös voisi koostua myös tilallisista ja paikkaan levittäytyvistä elementeistä. Suurin osa töistä jätti kuitenkin esinämäisyydessään tämän mahdollisuuden taiteellisesti hyödyntämättä.

Parhaissa ehdotuksissa muistomerkkitekös muodostaa tilan tai tilasarjan, jossa teoksen näkeminen kaukaa, sen lähestyminen ja jopa sen lävitse kulkeminen synnyttävät harkittuja kokemuksia.

Kilpailussa oli myös ehdotuksia, jotka ottavat taiteen ajallisen ja vuorovaikutteisen ulottuvuuden huomioon oivaltavalla tavalla. Monissa ehdotuksissa heijastuvat vaikeudet presidenttimuistomerkkien tradition uudistamisessa.

Palkintolautakunta ei halunnut arvottaa keskenään erilaisia taidesuuntauksia, tyynejä tai taiteellisen ilmaisun tapoja. Tästä syystä kilpailussa päätettiin palkita hyvin erilaisia kilpailutöitä.

Palkintolautakunta halusi tunnustuspalkinnoilla nostaa esiin uudenlaisia lähestymistapoja muistomerkkitaiteen uudistamiseksi.

Palkittujen ja kunniamaininnan saaneiden teosten arvostelulausunnot

Nro 104 Teos Välittäjä

Palkintosija 1

Muistomerkkiehdotus sijoittuu Pikkuparlamentin puiston läpi kulkevan käytävän molemmin puolin. Sen materiaali, kiillotettu ruostumaton teräs, peilaa ohikulkijan ja teoksen ympäristön osaksi teosta. Teos asettaa katsojan kahdenlaisen ajatusmaailman väliin. Siten se heijastaa Suomen maantieteellistä asemaa idän ja lännen välissä ja presidentti Mauno Koiviston roolia yhteistyön rakentajana.

Välittäjä tuo uudenlaisen keveämmän näkökulman perinteisiin presidenttimuistomerkkeihin. Tilallisena ja vuorovaikutteisena teoksena se heijastaa tämän päivän nykytaidetta ja tuo kiinnostavan lisän julkisen taiteen kenttään ja kaupunkikuvaan. Se on ainutlaatuinen teos myös kansainvälisessä mittakaavassa.

Valaistus on tärkeä osa teosta. Liikkuva ja tarvittaessa värillinen valo antaa paljon mahdollisuuksia tuoda teoksen veistoksellisia muotoja pimeään vuodenaikaan esiin, sillä kiillotettu teräs heijastaa valoa hyvin.

Muistomerkkiehdotusta edelleen kehitettäessä rakenteiden lujuuteen ja teoksen keveän vaikutelman säilyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Nro 5 Teos Hitaalla tiellä

Palkintosija 2

Teos ottaa puiston tilaa haltuun neljällä eri elementillä: kävelevää presidentti Mauno Koivistoa esittävällä näköispatsaalla, pronssiportilla, graniittikäytävällä ja pyöreällä suihkulähteellä. Se on perinteisen kuvanveiston ja käsitteellisemmän tilataiteen yhdistelmä, joka toimii hyvin Pikkuparlamentin puistossa.

Pitkä graniittikäytävä puistokäytävän reunassa kuvaa presidentti Koiviston ulkopoliittista matkaa kohti Euroopan unionia, jota symboloi pyöreä suihkulähde. Pronssiportti, jonka läpi presidentti Koivisto on askeltanut, merkitsee taitekohtaa: Euroopan murrosta, kylmän sodan päättymistä ja Suomen päätöstä hakea EU:n jäsenyyttä.

Presidentti Koiviston pronssiin valettu hahmo on taitavasti veistetty. Hänelle luonteenomainen ryhti ja kävelytyyli on onnistuneesti ikuistettu teokseen. Veistos jalankulkijan tasolla ilman jalustaa tuo näkötaiteen tähän päivään ja mahdollistaa kulkemisen presidentin vierellä. Se sopii hyvin presidentti Mauno Koiviston luonteeseen koko kansan presidenttinä ja ensimmäisenä työväenluokkaisena valtionpäämiehenä Suomessa.

Suorakaiteen muotoisessa portissa on veistoksellista jänteveyttä. Graniittikäytävään on kaiverrettu presidentti Mauno Koiviston nimi. Ilmaisuvoimassa teos jää kuitenkin joidenkin selkeämmin tämän päivän muotokieltä edustavien ehdotusten varjoon, vaikka on puhutteleva ja hyvin presidentti Koiviston uraa heijasteleva.

Nro 52 Teos Sillanrakentaja

Palkintosija 3

Teos tulkitsee presidentti Mauno Koiviston elämäntyötä sillanrakentajana idän ja lännen, yhteiskuntaluokkien sekä työnantajien ja työntekijöiden välillä. Tekijä on halunnut tuoda työssään esille presidentti Mauno Koivistossa arvostamaansa rakentajaa ja puhdetöiden tekijää.

Työn toteuttamistapa on suunniteltu esimerkillisesti ja ympärillä olevan tilan ja puiston kehittämiseen on kiinnitetty ansiokasta huomiota. Teoksesta ja sen ympäristöstä muodostuu hieno tilallinen kokonaisuus, joka lisää puiston yhtenäisyyttä ja liittää sen oivallisesti ympäröiviin rakennuksiin ja kasvillisuuteen.

Olemassaoleva suihkulähde otetaan osaksi teoksen kokonaisuutta, niin että veistossilta kaartaa sen yli, jolloin vesialtaan pienten suihkujen orgaanisuus ja dynaamisuus muodostaa hienon vastinparin veistoksen pysyvyyden ja kulmikkuuden kanssa.

Veistos muodostuu erikokoisista kuutiomaisista metallielementeistä, jotka on liitetty löyhästi yhteen. Siltarakennelman sisään jää aukkoja, jotka antavat ilmaavuutta ja kohottavuutta muutoin hieman liian raskaalle ja massiiviselle teokselle.

Nro 31 Teos Fundeerauksia

Tunnustuspalkinto

Presidentti Koiviston käyttämä sana fundeeraaminen inspiroi monia kilpailuun osallistujia. Tämä ajattelua, pohdintaa ja miettimistä kuvaava sana on lähtökoh- tana myös tälle teokselle. Tilallinen veistos avaa katsojalle uusia näkökulmia.

Teos sijoittuu molemmin puolin Pikkuparlamentin puiston läpi kulkevaa käytä- vää. Teos koostuu korkeista kiillotetuista teräspylväistä, joiden välistä katsojalle avautuu palkkien heijastavissa pinnoissa uusia näkymiä sekä itseensä että ympä- ristöön. Samalla teos viittaa niihin monimutkaisiin maailmanpoliittisiin tilanteisiin, joissa Koivisto toimi.

Ehdotus kytkeytyy vain löyhästi presidentti Mauno Koivistoon. Se on kuitenkin uudenlainen tulkinta presidenttimuistomerkestä. Vuorovaikutteinen teos ottaa alueen haltuun laajasti ja rohkaisee katsojaa liikkumaan puistossa. Muistomerkin avaamat näkymät vaihtuvat eri vuorokauden aikoina, eri vuodenaikoina ja eri valo- ja sääolosuhteissa.

Nro 105 Teos Sanat

Tunnustuspalkinto

Sanat-teos koostuu useista elementeistä: Kivistä, altaasta ja vedestä, joka nousee ja laskee muutaman kerran päivässä. Nimensä mukaisesti Sanat-teoksen keskeinen elementti on sanat, joita on kaiverrettu pyöreäköihin punagraniittisiin kiviin.

Teokseen valitut sanat ovat sellaisia, joita presidentti Koivisto käytti usein ja jotka kuvaavat hänen ajatteluaan. Kieli oli presidentti Koiviston ajattelun ja yhteiskunnallisen toiminnan keskeisin väline.

Näennäisesti vaatimaton ja minimalistinen teos poikkeaa tavanomaisista julkisista monumenteista helposti lähestyttävänä ja interaktiivisena. Teoksen kokija voi etsiä kivien joukosta kaiverretun kiven ja ottaa sellaisen muistoksi. Näin teos laajenee tavanomaisia muistomerkkejä suuremmaksi kokonaisuudeksi.

Teoksen reunukseen tulee presidentti Mauno Koiviston nimi. Visuaalisesti teos on kaunis ja sijoittuu luontevasti ympäristöön. Allas kivineen luo oivallisen tilan pysähtyä pohtimaan sanojen merkityksiä.

Teoksen haasteita ovat sen rajallinen elinkaari, huollettavuus ja toimivuus eri vuodenaikoina.

Nro 53 Teos Satamajätkä fundeeraamassa

Tunnustuspalkinto

Teos edustaa nykyaikaista muistomerkkitaidetta ja on kunnianosoitus presidentti Koiviston ajattelulle. Sen yhtenä lähtökohtana on ollut presidentti Mauno Koiviston satamatyön vuodet. Monumentaalinen veistos koostuu toisiinsa kietoutuvista ristikoista, jotka muistuttavat sataman nostokurkia.

Teoksen moniulotteinen muoto viittaa siihen monimutkaiseen ympäristöön, jossa valtiomies ja poliitikko toimii. Teos on kevyt ja vakaa, ilmava ja järeä. Verkkomainen muoto tuo teokseen liikettä ja viittaa digitaaliseen taiteeseen. Arvokkuutta teokseen tuovat mittasuhteet ja väriltään lämmin, kiillotettu pronssipinta. Teoksessa fundeeraaminen kuvataan aktiivisena ja ratkaisuja etsivänä toimintana.

Teos ei ota parhaalla mahdollisella tavalla tilaa haltuun. Siitä voi kuitenkin löytää oivallista huumoria: Ajatus ikään kuin lähtee lentoon irtautuen solmumaisesta vyyhdistä. Teos käy myös kiinnostavaa vuoropuhelua Pikkuparlamentin arkkitehtuurin kanssa.

6 Palkittavat ja kunniamaininnan saavat teokset

Lautakunta päätti yksimielisesti antaa:

Ensimmäisen palkinnon 20 000 euroa ehdotukselle nro 104, Välittäjä
Toisen palkinnon 15 000 euroa ehdotukselle nro 5, Hitaalla tiellä
Kolmannen palkinnon 10 000 euroa ehdotukselle nro 52, Sillanrakentaja

Kolme kunniamaininnan tunnustuspalkintoa 3 333 euroa ehdotuksille
(teokset nimen mukaan aakkosjärjestyksessä):

nro 31, Fundeerauksia
nro 105, Sanat
nro 53, Satamajätkä fundeeraamassa

7 Palkitut ja tunnustuspalkinnon saavat taiteilijat

Kilpailuun osallistuneiden kilpailijoiden nimimerkkikuoret avattiin sijoitusjärjestyksessä tunnustuspalkinnoista aloittaen, ja todettiin, että palkinnot olivat menneet seuraaville taiteilijoille:

I palkinto	Kirsi Kaulanen
II palkinto	Matti Vesanen
III palkinto	Pauno Pohjolainen
Tunnustuspalkinto	Markus Kähre (nro 31)
Tunnustuspalkinto	Nestori Syrjälä (nro 105)
Tunnustuspalkinto	Anssi Pulkkinen (nro 53)

8 Allekirjoitukset

Lautakunnan puolesta:

Paavo Lipponen

Antti Ahlava

Heikki Allonen

Kaarina Kaikkonen

Timo Lankinen

Pirjo Sanaksenaho

Sami Sarvilinna

Maija Tanninen-Mattila

Antti Tanttu

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi